

Redactare: Mihaela Pogonici
Tehnoredactare: Mihail Vlad
Pregătire de tipar: Marius Badea
Design copertă: Laurențiu Midvichi

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

DUMAS, ALEXANDRE

Povestiri de ascultat noaptea / Alexandre Dumas ; trad. din lb. franceză

și note de Octavian Soviany. - Pitești : Paralela 45, 2020

ISBN 978-973-47-3168-8

I. Soviany, Octavian (trad.) (note)

821.133.1

Copyright © Editura Paralela 45, 2020

Prezenta lucrare folosește denumiri ce constituie mărci înregistrate, iar conținutul este protejat de legislația privind dreptul de proprietate intelectuală.

www.edituraparelela45.ro

ALEXANDRE
DUMAS

POVESTIRI DE ASCULTAT NOAPTEA

Traducere din limba franceză și note de
Octavian Soviany

Editura Paralela 45

Volumul reunește mai multe povestiri și legende scrise de Alexandre Dumas ale căror titluri originale sunt: *La main droite du Sire de Giac* • *Histoire d'un mort racontée par lui-même* • *Le tailleur de Catanzaro* • *Le moine de Sant'Antimo* • *Comment Saint Éloi fut guéri de la vanité* • *Le pont du Diable* • *Ponce Pilate chez les Suisses* • *Histoire d'un chien* • *La chemise de la Sainte Vierge* • *La Tarasque* • *Le dragon des chevaliers de Saint-Jean* • *Histoire du démon familier du sire de Corasse* • *Les chasses du comte de Foix* • *Les onze mille vierges* • *Le rocher du Dragon* • *Saint Goar le batelier* • *La sirène du Rhin* • *La maison de l'Ange* • *Le diable et la cathédrale de Cologne* • *La ruelle des lutins* • *La fée des eaux* • *Le nain du lac et la Dame Noire* • *Les deux chemises* • *Les deux bossus* • *Le chemin du diable* • *Roland, de retour de Roncevaux* • *L'expiation du roi Rodrigue* • *Le cigare de don Juan* • *Le faiseur de cercueils (d'après Pouchkine)*

Cuprins

<i>Mâna dreaptă a seniorului de Giac</i>	7
<i>Istoria unui mort povestită de el însuși</i>	41
<i>Croitorul din Catanzaro</i>	67
<i>Călugărul de la Sant'Antimo</i>	82
<i>Cum a fost vindecat Sfântul Eloi de păcatul mândriei</i>	89
<i>Podul Diavolului</i>	101
<i>Pilat în Elveția</i>	107
<i>Istoria unui câine</i>	116
<i>Cămașa Sfintei Fecioare</i>	122
<i>Tarasca</i>	127
<i>Balaurul</i>	139
<i>Demonul seniorului de Corasse</i>	145
<i>Vânătoarea contelui de Foix</i>	160
<i>Cele unsprezece mii de fecioare</i>	178
<i>Stânca dragonului</i>	182
<i>Sfântul Goar barcagiul</i>	185
<i>Rusalca din Rin</i>	189
<i>Casa Îngerului</i>	203
<i>Diavolul și catedrala din Köln</i>	214

<i>Ulița spiridușilor</i>	241
<i>Zâna apelor</i>	245
<i>Piricul lacului și Doamna Neagră</i>	256
<i>Cele două cămăși</i>	270
<i>Cei doi cocoșați</i>	276
<i>Drumul diavolului</i>	281
<i>Întoarcerea lui Roland</i>	287
<i>Căința regelui Rodrigo</i>	292
<i>Țigara lui Don Juan</i>	301
<i>Meșterul de sicrie (după Pușkin)</i>	305

Mâna dreaptă a seniorului de Giac

I

Dacă cititorul, care ne-a urmat deja cu atâta amabilitate și atât de ades în excursiile noastre istorice prin Franța de altădată, va binevoi să mai facă o dată, în tovărășia noastră, un pas înapoi, îl vom duce la câteva leghe de pitorescul orașel Avranches, între Trans și Saint-Hilaire, la picioarele unei cetățui ale cărei ziduri, astăzi acoperite de iarbă, încingeau, în epoca în care începe această cronică, orașul Saint-James-de-Beuvron.

Pe locul ocupat de câmpiile verzi și groase care se întind până la Ponterson se afla campata atunci armata Bretoniei care de la începutul Postului Mare din 1425 venise să asedieze castelul Saint-James. Aruncând o privire la șanțul care înconjura tabăra și la palisada care o proteja, urmând contururile angulare pe care le făceau acest șanț și această palisadă în desfășurarea lor, îți dădeai numaidecât seama că acela care trasese planul acestor fortificații, potrivite și pentru atac și pentru apărare, era un bun cunoscător al artei de a purta o bătălie. Căci în războaiele ciudate din Evul Mediu, când totul se făcea nu potrivit unui plan, ci după capriciile conducătorilor aventuroși care luau o inițiativă după capul lor de îndată ce găseau douăzeci și cinci de

oameni care să-i ajute la a-și pune în practică inițiativa, nu era nevoie decât de o garnizoană eliberată care să plece în campanie pentru a veni în ajutorul unei garnizoane încercuite și pentru ca asediatorii de astăzi să se transforme în asediații de mâine. Și tocmai asta i se putea întâmpla armatei Bretaniei de la o zi la alta, dacă englezilor din Avranches le-ar fi făcut plăcere să sară în ajutorul fărtașilor lor din Saint-James-de-Beuvron.

Dar în momentul acela și grație măsurilor de prevedere luate cu atâta abilitate, în tabără domnea calmul. Liniștea nopții nu era tulburată din sfert în sfert de oră decât de strigătele străjerilor. Toate focurile erau stinse în barăcile soldaților, precum și în locuințele ofițerilor. Într-un singur cort, mai înalt decât celelalte, deasupra căruia flutura, la fiecare bătaie de vânt ce venea dinspre mare, steagul Franței și al Bretaniei, mai era încă lumină. Sub cortul acesta stătea de veghe îngrijorat conducătorul întregii armate, care dormea liniștită, bizuindu-se pe el, așa cum se bizuiește turma pe păstorul ei.

De aceea se trântise împlătoșat de sus până jos pe pieile de lup ce-i serveau drept așternut. Își scosese doar coiful pe care îl așezase alături, ceea ce îi îngăduia să observe că cel împovărat cu răspunderea atât de mare a vieții fraților săi era un bărbat tânăr de vreo treizeci și doi sau treizeci și trei de ani cu părul lung și castaniu care-i cădea, tăiat în unghiuri drepte, pe umeri, cu obrajii luminoși, cu ochii albaștri, a cărui fizionomie ar fi avut o expresie de blândețe desăvârșită dacă o ușoară încruntare a sprâncenelor, care-i era obișnuită, nu ar fi trădat acea voință puternică și neconținută care, în cazul bretonilor, degenerază uneori în încăpățănare. O lampă de aramă, singura care, așa cum am arătat, mai ardea în tabără, lumina un manuscris pe care tânărul îl citea cu capul sprijinit de mâna stângă și în care făcea cu mâna dreaptă niște corecturi de trei ori mai groase decât literele textului. Acest manuscris era intitulat *Istoria lui Arctus*,

conte de Richemont și conetabil¹ al Franței, cuprinzând memoriile lui din anul 1413 până la sfârșitul lui 1424.

— Ah, sărmanul meu Guillaume – murmură tânărul după ce ajunsese la ultima pagină, mă tem că ai scris deja cele mai de seamă file din istoria mea și că acest an, 1425, care a început atât de prost, ar putea deveni și mai prost.

— Iată niște gânduri triste, monseniore – spuse un tânăr îmbrăcat țărănește, care intrase în cortul lui Arctus și se apropiase de patul lui fără să fi fost observat de acesta. Și din nefericire – continuă noul venit suspinând – veștile pe care vi le aduc nu sunt de natură să le facă mai vesele.

— Ah, tu ești Le Gruel – răspunse Arctus cu o jumătate de surâs care dovedea că, deși noutățile promise nu erau fericite, aducătorul lor nu era mai puțin bine venit. Pe sufletul meu, sărmanul meu Guillaume, te credeam spânzurat și aveam de gând să trimit mâine o companie cu ordinul să viziteze, unul după altul, toți arborii din împrejurimi, ca să-ți pot oferi, dacă ar fi fost nevoie, o înmormântare creștinească.

— Se putea întâmpla și asta, monseniore, dacă nu aș fi fost atât de prevăzător încât să înlocuiesc nobila voastră livrea cu această haină țărănească. Englezii bat zi și noapte câmpia sub comanda contelui de Suffolk și a seniorului de Scales și, deși nu mă întorc cu prea mulți bani, ar fi putut face o captură și mai proastă.

Și rostind aceste cuvinte, Guillaume Le Gruel își goli punga în coiful contelui.

— Și până unde ai fost?

— Până la Rennes, pe legea mea.

— Și n-ai aflat noutăți despre rege?

— Ba da. Este la Issoudun, cu domnul de Giac și cu curtea.

¹ Comandant suprem al armatelor regale din Franța feudală.

— Și cei o sută de mii de scuzi promiși?

— N-am auzit vorbindu-se despre asta.

— Așadar, banii ăștia pe care mi-i aduci...? – vorbi din nou Arctus, întorcându-și neglijent ochii de la coiful său plin cu aur.

— Reprezintă prețul bijuteriilor pe care mi le-ați încredințat să le vând, iar, pe deasupra, două sute de scuzi din care jumătate mi i-a dat fratele vostru. Monseniorul Gilles, iar cealaltă jumătate sunt de la doamnele d'Alençon și de Lorraine.

— Generoasele mele surori! – murmură Arctus.

— Cât despre ducele Jean, acesta este plecat în călătorie prin părțile Morlaix-ului sau ale Quimperului, dar chiar dacă ar fi fost la Rennes, știți prea bine că el este mai mult burgund decât dauphinez...

— Astfel că averea noastră se ridică la...?

— La patru sute optzeci de scuzi de aur.

— Vom avea cel puțin cu să-i plătim pe negustorii care ne aprovizionează cu de-ale gurii. Cât despre soldați, aceștia se vor resemna să aștepte bunul plac al suveranului nostru.

— Să dea Dumnezeu! – răspunse Guillaume, pe tonul cuiva care face la plesneală o rugăciune, fără a fi însă încredințat că aceasta va fi ascultată.

— Ce vrei să spui? – făcu Arctus, strângând din dinți și încruntând din sprâncene. Ce te face să te îndoiești de răbdarea soldaților noștri, de vreme ce însuși conducătorul lor le dă un exemplu?

— Câteva vorbe pe care le-am auzit când m-am întors în tabără și pe care le-au schimbat între ei străjerii căroră a trebuit să mă prezint.

— Ce vorbe?

— Făgăduiau pentru mâine o răzmeriță, dacă, îndată ce o să se crape de ziuă, trupa nu va primi soldele pe care le așteaptă de cinci luni.

— O răzmeriță? – strigă Arctus sărind din pat. O răzmeriță? N-ai auzit bine, Guillaume.

— Ba da, monseniore; știu ce vorbesc. Așa că vă rog să vă luați toate măsurile de prevedere.

— O răzmeriță! – continuă Arctus, zâmbind disprețuitor și plimbându-se cu pași mari. O răzmeriță! O să fie ceva neobișnuit de văzut! Cât despre măsurile de prevedere, o să am grijă să nu fac niciun pas fără spadă.

— Monseniore, n-ar fi oare mai bine să-i amânați pe negustori și să le dați soldaților un avans?

— Negustorilor le-am dat drept garanție cuvântul meu și vreau să mi-l onorez. Cât despre soldați, nu le datorez decât pâinea, apa și fierul, iar atâta timp cât vor avea ce să mănânce, ce să bea și cu ce să se lupte, n-au niciun motiv să cârtească.

— Totuși, monseniore...

— Ia aurul ăsta, fă socoteala cu negustorii și, dacă mai rămâne ceva, dăruiește-l din partea mea celor mai nevoiașii familiei, cerându-le să se roage pentru gloria regelui Carol al VII-lea și salvarea Franței.

Guillaume își privi stăpânul și ieși. Își dăduse seama, după expresia acestuia, că orice replică era inutilă. Cât despre Arctus, el se întinse iarăși în pat și, fie că era obosit după o veghe atât de îndelungată, fie că era pe deplin încrezător în el însuși, fie printr-un efort de voință, peste un sfert de oră dormea adânc.

Când se luminează de ziuă, somnul lui fu întrerupt de o mare hărmălaie ce se iscase în tabără. Arctus se trezi, se dădu dintr-un salt jos din pat și se pregătea să năvălească afară din cort când apăru Le Gruel.

— Ce-i cu larma asta, Guillaume? Ce se întâmplă afară?

— Ceea ce v-am prevenit, monseniore.

— O răzmeriță! – strigă Arctus, apucând un buzdugan atârnat la căpătâiul patului său.

— Nu, încă nu.

— Atunci ce?

— Straja de la poartă n-a vrut să-i lase să iasă pe negustorii de vite.

— Și de ce, mă rog?

— Pentru că a fost anunțată de soldatul care a făcut de santinelă în fața cortului vostru că toți banii pe care i-am adus au fost folosiți pentru plata merindelor și că pentru solda armatei n-a mai rămas nimic.

— Așa că...? – întrebă Arctus nerăbdător.

— Așa că soldații vor să ia banii de la negustorii, care, socotindu-i o plată cuvenită, refuză să-i dea.

— Au dreptate, pe Notre Dame! Și o să alerg să-i ajut, ca pe niște oameni de treabă.

— Nu vă puneți și coiful, monseniore?

— Nu, nu! Vreau să fiu recunoscut de departe de caraghioșii ăia, pentru ca, dacă vreunul din ei va șovăi să se supună, să n-aibă la îndemână nicio dezvinovățire. Calul meu, Jehan! Calul meu!

Scutierul căruia îi erau adresate aceste cuvinte și care trebuia să aibă pregătit un cal de luptă la orice oră din zi sau din noapte pentru orice împrejurare și pentru orice nevoie, puse frâul în mâinile conetabilului și vru ca de obicei să îngenuncheze, dar Arctus, în ciuda armurii grele pe care o purta, sări în șa ca și cum n-ar fi fost îmbrăcat decât într-un costum de vânătoare și, auzind de unde veneau strigătele, își îndemnă calul la galop în acea direcție.

Așa cum spusese Guillaume, străjerii de la poartă, aflând că negustorii fuseseră plătiți, erau hotărâți să-i împiedice pe aceștia să iasă dacă nu vor restitui jumătate din banii primiți. E lesne de înțeles că o asemenea propunere a fost refuzată în unanimitate, dar soldații, care anticipaseră această împotrivire,

s-au hotărât numaidecât să obțină cu forța ceea ce nu li se dădea de bunăvoie.

Atunci negustorii, care înțeleseseră că, odată ajunși pe mâinile soldaților, banii lor nu vor fi împărțiți după dreptate, s-au adunat sub pretextul că trebuie să se sfătuiască, dar de fapt pentru a se pregăti de apărare. Prin urmare, au așezat femeile și copiii la mijloc, și-au făcut un zid de apărare din căruțele lor și, înarmați cu ciomege, erau gata să apere ceea ce orice bun negustor învățase încă din tinerețe că prețuiește mai mult decât propria-i viață, adică banii. Cât despre soldați, pentru care un asemenea război nu era decât o simplă joacă, s-au pregătit pentru el cu voioșia sălbatică pe care o încearcă omul și tigru atunci când știi că victima lor, prea slabă ca să le reziste, e gata totuși de luptă și îi oferă, prin această aparență de rezistență, cruzimii lor o aparentă justificare. Alergaseră așadar din toate colțurile taberei, cei mai mulți dintre ei neștiind nici măcar despre ce era vorba, dar dispuși, ca urmare a spiritului de grup, fără să aibă nevoie de mai multe informații, să ia partea camarazilor lor, strigând „La moarte! La moarte!“, fără să fi aflat încă ce făcuseră cei pe care îi condamnaseră dinainte.

Deodată, în mijlocul zgomotului și al dezordinii, se auzi un strigăt:

— Conetabilul!

În același moment, mulțimea aceea atât de agitată încât ai fi crezut că nici măcar o săgeta trasă cu arbaleta nu ar fi putut să o risipească, i-a deschis un larg drum liber conducătorului ei care, străbătând-o la galop, nu s-a oprit decât atunci când calul său s-a izbit cu capul de baricadele ridicate de negustori, în spatele cărora aceștia așteptau, mai mult morți decât vii, ceea ce avea să decidă Dumnezeu în legătură cu viața și banii lor. Dar la vederea conetabilului prinseră din nou inimă, dădură la o parte o căruță, ca să-i deschidă o cale de trecere și, aruncându-se

la picioarele lui Arctus, începură să ceară unii îndurare, iar alții dreptate.

— De ce n-ați plecat când s-a luminat de ziuă, așa cum v-am poruncit? — întrebă Arctus cu un glas care le acoperea pe toate celelalte și s-a făcut auzit până în ultimele rânduri ale soldaților.

— Pentru că străjile au refuzat să ne deschidă poarta taberei — răspunse cu o voce mai slabă cel care părea conducătorul grupului.

— De ce nu i-ați lăsat să iasă pe oamenii ăștia? — îi întrebă conetabilul pe soldați cu aceeași voce puternică.

— Fiindcă nu cunoșteau parola, monseniore — răspunse unul dintre soldați.

— Așa e — spuse Arctus și, întorcându-se în spatele baricadelor, se aplecă la urechea celui care îi vorbise mai înainte.

„Bretania și Burgundia“ — spuse el. Și acum plecați.

Negustorul se îndreptă spre căruța lui, își luă calul de căpăstru și înaintă către barieră, urmat de toți tovarășii săi.

— „Bretania și Burgundia“ — le repetă el străjerilor.

— Treceți — îi răspunseră ei.

Și tot convoiul părăsi tabără fără nicio opreliște.

După ce ultima căruță a ieșit pe poartă, Arctus, care urmărise convoiul din ochi se întoarse și zări la câțiva pași de el mai mulți cavaleri din Bretania care veniseră să-i sară în ajutor dacă ar fi fost nevoie.

— Domnilor — le spuse Arctus, părând a fi uitat cu totul pricina care îi adusese — sunt foarte mulțumit să vă văd adunați, căci vom porni asaltul. Monseniorul Alain de la Motte, porunciți-le arcașilor să-și pregătească arcurile și să aibă tolbele pline. Monseniorul de Molac, ordonați-le celor din Ploermel și din Roc-Saint-André să-și pregătească scările și fascinele. Domnule de Coetivi, luați două sute de călăreți și faceți o recunoaștere

spre Avranche și Pontorson pentru ca englezii să nu ne surprindă pe neașteptate. Cât despre tine, Guillaume d'Eder, o să pornim la asalt în același timp, fiecare din partea lui; iar acum să ne luăm toți flamurile, iar, când totul va fi gata, să sune trompeții.

La aceste cuvinte, toate căpeteniile își ocupară pozițiile, urmate de oamenii pe care-i aveau sub drapel, astfel încât tabăra, în care cu un sfert de oră înainte fuseseră trei sau patru mii de persoane, aproape că se golise. Mai erau acolo doar străjile și conetabilul care, văzând că toți merg la posturile lor, s-a întors în cort, pentru a-și face, la rândul său, pregătirile de luptă.

II

Peste o oră, armata Bretoniei ieșea de pe poziții și înainta în ordine pentru a lua cu asalt castelul Saint-James-de-Beuvron.

Ordinele conetabilului fuseseră executate cu strictețe. Domnul de Coetivi, urmat de douăzeci și cinci de lăncieri a înaintat dinspre Pontorson. Monseniorul André de la Motte și-a despărțit arcașii în două grupuri și, păstrând comanda unuia dintre ele, l-a pus în fruntea celui alt pe fiul său Guillaume. Monseniorul de Molac și-a adunat purtătorii de scări, iar Guillaume Eder se pregătea, potrivit ordinilor conetabilului, să treacă meterezul de la apus, în timp ce Arctus, însoțit de jumătate de armată, a dat ocol castelului și era gata să pornească la asalt dinspre miazăzi. Englezii, la rândul lor, supravegheau mișcărilor asediatorilor cu o atenție care dovedea cât de tare îi îngrijorau aceste manevre și și-au trimis spre cele două puncte amenințate trupele cele mai bune. De aceea, de îndată ce armata conetabilului a fost la îndemâna arcașilor, asediații au slobozit niște strigăte puternice urmate de un șuierat ascuțit și trei

sau patru oameni au căzut străpunși dintr-o parte în cealaltă de săgețile lungi ale arcurilor engleze.

Arctus le-a ordonat oamenilor săi să strângă rândurile, acoperindu-se cu scuturile, și să-și continue înaintarea spre metereze. Dar abia făcuseră vreo treizeci de pași, că alte solii ale morții le-au străpuns rândurile. S-au auzit câteva blesteme – totuși trupa n-a încetat să înainteze, lăsându-și în urmă morții și răniții care se zbăteau, făcând o cărare de sânge. În sfârșit, au ajuns la o jumătate de bătaie de săgeată de ziduri. Aici Arctus a ordonat o oprire și și-a dispus oamenii în trei coloane. Atunci arcașii bretoni și-au pus dinainte scuturile lor țuguiate și, îngenunchind, în spatele lor, s-au pregătit să le trimită englezilor săgeată pentru săgeată, punându-i la plată cu mort pentru mort.

Când Arctus a văzut bătălia astfel dezlănțuită, le-a ordonat purtătorilor de fascine să înainteze spre șanț, făcându-și un scut din poverile lor, iar purtătorilor de scări să-i urmeze, apoi el însuși, luând arcul din mâna unui arcaș breton care tocmai căzuse, le-a acoperit înaintarea. Mai mulți cavaleri au venit atunci să se înșire în spatele lui, așa cum astăzi unii ofițeri nerăbdători obișnuiesc să se amestece în rândurile trăgătorilor, așteptându-și rândul cu înfrigurare. Jocul acesta era, de altfel, cu atât mai puțin primejdios cu cât armurile lor îi puneau la adăpost de săgețile ce veneau în van asupra cuiraselor lor flamande, pe care chiar lancea putea anevoie să le străpungă.

Totuși, prin ploaia de săgeți care îi zornăia pe armură ca grindina pe un acoperiș, Arctus a simțit că una îl lovise mai violent decât celelalte, iar o ușoară durere în umărul stâng l-a încredințat că, oricât de rezistentă îi fusese cuirasa, vârful unei săgeți inamice îi pătrunsese până la carne. Și-a smuls-o numaidecât și, cercetând-o atent, a descoperit pe ea marca lui Mathieu du Duncașter, vestit meșter englez care devenise

celebru datorită priceperii cu care știa să aleagă lemnul potrivit pentru arcurile sale și datorită calității fierului folosit la fabricarea săgeților. De abia a isprăvit însă cu această cercetare, că s-a simți atins din nou, de data asta la coapsă. Săgeata îi teșise puțin cuirasa, dar nu izbutise să o străpungă.

— Sunteți rănit, monseniore? – strigă neliniștit Guillaume de La Motte, care se afla lângă el.

— Nu cine știe ce, grație armurii mele bune de Gant – răspunse Arctus, dar trebuie să-l gădesc grabnic pe caraghiosul care mi-a făcut asemenea daruri și să-i dau numaidecât ceea ce i se cuvine, căci fiecare dintre săgețile astea, trase asupra unui om fără armură înseamnă moarte curată. Chiar și tu, Guillaume, dacă te vor zări înarmat atât de ușor, în cămașa asta de zale, care nu te poate proteja mai bine decât un năvod pescăresc, te vei pomeni prefăcut într-o pernă de ace.

— Doamne, Dumnezeu, fie-ți milă de mine! – murmură Guillaume, prăbușindu-se într-un genunchi.

— Ce-i cu tine, Guillaume, bietul meu copil? – întrebă Arctus.

— Am fost lovit rău, monseniore, dar îl vedeți pe galezul acela blestemat, care se apleacă de sus, de pe zid, pentru a mă arăta ciracilor săi? El m-a ucis!

Arctus și-a aruncat ochii către arcaș, apoi și i-a întoarse din nou la rănit și a văzut că într-adevăr una dintre acele săgeți englezești lungi de aproape trei picioare îi pătrunsese sub sânul drept și îi ieșea printre umeri. Și conetabilului i-a fost de ajuns o singură privire pentru a-și da seama că sărmanul Guillaume nu se înșela și că rana acestuia era mortală.

— Ei bine, spune-mi ce dorești, Guillaume – îi răspunse Arctus și, dacă e pe măsura puterilor omenești, dorința ta va fi împlinită.